

שאלה: התורה עושה ענין גדול מהמצוה של ברית מילה (סוף פרשת לך לך). וב"הגדה של פסח" מסופר שבזכות ברית מילה יצאו ישראל ממצרים ("ואומר לך: בדמייך חיי"). אבל לכאורה הישמעאלים עדיפים עלינו? אני נימולים ביום השמיני ללידת התינוק, בלי הסכמה מראש של התינוק, והם מסכימים למול את עצמם בגיל שלוש עשרה! הרי הקרבה יתירה?!

תשובה: לא כן הדבר. אלא מסביר הרבי ר' צדוק הכהן (רסיסי לילה, עמ' 177; ובמהד' הר ברכה, עמ' 203) "הנימול בעודו תינוק שלא ידע כלום, אין בזה השתדלות האדם רק שהשם יברך החתים אותו בחותמו, שהוא מוגדר מערוה". זאת אומרת, מעשה זה מתייחס להקב"ה שלקח אותנו לחלקו, ואין זאת לפי בחירת האדם עצמו. זה דומה למתן תורה שהקב"ה כפה עלינו הר כגיגית, בגזירה עליונה שכך חובת כל בריאת העולם. ואין מתן תורה תלויה במצב ספק אם ישראל ירצה במצוות או לא. כי אין אפשרות לקיום העולם מבלעדי זה. כן באדם הפרטי, הסימן הזה שבגופו, שהאדם שייך לגדוד של הקב"ה, נטבע בו בהחלטה עליונה, למעלה מכל ספק ויכולת שינוי ע"י האדם. ומעלה זו, חסרה אצל בני ישמעאל.

ועוד דבר כותב הרב צדוק (שם) שלא נקרא מהול מי שאינו מצווה ועושה. המעשה שלהם נחשב כחבלה בגופם ולא כמצוה. למה הדבר דומה? למי שמל התינוק לפני יום השמיני ללידתו, לא יצא ידי חובת מילה. כי לא קיים המצוה כמצותה.

מה היא הגדולה שיש במצות מילה? מפרש הרמב"ם (מורה נבוכים, ח"ג פרק מט) "החלשת האבר כדי שימעט בפעולה זו" (של יחסי אישות). כי סברו חז"ל (בראשית רבה פ, יא) שאצל ערלים יש הנאה יתירה. וכן הסביר רד"ק (על יחזקאל טז, כו).

דוקא מפני טעם זה נמסר לנו בגמרא (עירובין יט, א) כי נשמת אברהם אבינו יושבת על פתח גיהנם, ועל כל יהודי שנימול היא מסנגרת עליו לימוד זכות ומונעת מלאכי משחית מלהפיל המסכן ההוא לגיהנם. פרט למי שבעל גויה, שבזה אברהם אבינו מתעקש לא ללמד עליו זכות מפני שביזה ברית קודש.

טעם אחר מוסיף הרמב"ם כי לכל המאמינים ביחוד הבורא, והם מישראל, יהיה להם סימן אחד בגוף של כל אחד מהם. הוא כותב: "וידוע גם ערך האהבה והעזרה המתפתחים בין בני אדם אשר כולם באות אחד... וכל הנימול הוא נכנס בברית אברהם ומתחייב בבריתו להיות בדיעה על יחוד הבורא כמו שנאמר במקרא שם 'להיות לך לאלוהים לזרעך אחריו' (בראשית יז, ז). וטעם זה חשוב יותר מהטעם הראשון!" [הרמב"ם נותן שם שלשה טעמים מדוע מלים את התינוק לשלושה ימים ולא ממתינים לו עד שיגדל].

פרפרת נאה. המלה "מילה" כוללת ארבע האותיות של שם "אלוהים". אבל איפה אות א'? אלא שהאדם הוא יתנהג כבן אדם, במדות טובות, במוסר עדין, בזה מוסיף אות אל"ף שהיא ראש תיבת "אדם".

ולכן בזכות מצוה זו יצאנו ממצרים.